

Teismo praktikos rinkinys

Byla C-671/13

Bylos pagal kasacinius skundus, kuriuos pareiškė VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“
ir
Virgilijus Vidutis Nemaniūnas

(Lietuvos Aukščiausiojo Teismo prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyvos 94/19/EB ir 97/9/EB — Indėlių garantijų ir investuotojų kompensavimo sistemos — Taupymo ir investavimo priemonės — Finansinė priemonė pagal Direktyvą 2004/39/EB — Garantijos netaikymas — Tiesioginis veikimas — Galimybės pasinaudoti Direktyva 97/9/EB sąlygos“

Santrauka – 2015 m. birželio 25 d. Teisingumo Teismo (antroji kolegija) sprendimas

1. *Įsisteigimo laisvė — Laisvė teikti paslaugas — Kredito įstaigos — Indėlių garantijų sistema — Direktyva 94/19 — Valstybių narių galimybė tam tikriems indėlininkams ar indėliams netaikyti garantijos — Sąlygos — Galimybė garantijos netaikyti tik tokiems sertifikatams, kurie atitinka visus finansinės priemonės požymius — Nebuvimas*

(Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/19, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/14, 1 straipsnio 1 punktas, 7 straipsnio 2 dalis ir I priedo 12 punktas ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/39 I priedo C skirsnis)

2. *Įsisteigimo laisvė — Laisvė teikti paslaugas — Kredito įstaigos — Indėlių garantijų ir investuotojų kompensavimo sistemos — Direktyvos 94/19 ir 97/9 — Priemonės, patenkančios į abiejų direktyvų taikymo sritį — Valstybių narių galimybė netaikyti tam tikriems indėlininkams ar indėliams šiose direktyvose numatytų garantijų — Nacionalinės teisės aktas, kuriame numatyta, kad reikalavimams kredito įstaigai netaikomos direktyvos 94/19 ir 97/9 — Neleistinumas*

(Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/19, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/14, 7 straipsnio 2 dalis ir I priedo 12 punktas ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/9 9 konstatuojamoji dalis ir 4 straipsnio 2 dalis)

3. *Įsisteigimo laisvė — Laisvė teikti paslaugas — Investicinės paslaugos — Investuotojų kompensavimo sistemos — Direktyva 97/9 — Taikymo sąlygos — Nacionalinės teisės aktas, pagal kurį galimybė gauti kompensaciją siejama su direktyvoje nenumatyta sąlyga — Neleistinumas*

(Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/9 2 straipsnio 2 dalis ir 4 straipsnio 2 dalis bei I priedas)

4. *Institucijų aktai — Direktyvos — Tiesioginis veikimas — Sąlygos — Pasekmės*

(SESV 288 straipsnio trečia pastraipa)

5. *Įsisteigimo laisvė — Laisvė teikti paslaugas — Investicinės paslaugos — Investuotojų kompensavimo sistemos — Direktyva 97/9 — Taikymo sąlygos — Tiesioginis veikimas — Apimtis*

(SESV 288 straipsnio trečia pastraipa; Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/9)

1. Direktyvos 94/19 dėl indėlių garantijų sistemų, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/14, 7 straipsnio 2 dalis ir jos I priedo 12 punktas turi būti aiškinami taip, kad valstybės narės gali nustatyti išimtį – šioje direktyvoje numatytos garantijos netaikyti kredito įstaigos išleistiems indėlių sertifikatams, jeigu jie yra perleidžiami vertybiniai popieriai, o tai turi nustatyti nacionalinis teismas, ir nebūtina įsitikinti, kad šie sertifikatai atitinka visus finansinės priemonės, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2004/39 dėl finansinių priemonių rinkų, požymius.

Šiuo klausimu pažymėtina, kad, kiek tai susiję su garantijos netaikymu indėliams, nei Direktyvos 94/19 7 straipsnio 2 dalyje, nei jos I priedo 12 punkte nenumatyta, kad nagrinėjamos priemonės turi atitikti visus finansinės priemonės, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2004/39, požymius. Be to, remiantis Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punktu, į „indėlio“ apibrėžtį pagal šią direktyvą patenka, pirma, bet koks kredito likutis, atsiradęs dėl sąskaitoje paliktų lėšų arba dėl laikinų situacijų, susidariusių dėl įprastų bankinių sandorių, ir, antra, „bet kokia skola, patvirtinta kredito įstaigos išduotu sertifikatu. Taigi iš šios nuostatos formuluotės matyti, kad „indėlio“ sąvoka minėtoje direktyvoje apibrėžiama nesiremiant finansinės priemonės, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2004/39, požymiais. Be to, iš šios nuostatos matyti, kad antro tipo indėlių apibūdina tai, jog jis yra patvirtintas sertifikatu, kuris gali būti perleidžiamas, todėl galimas atitinkamos reikalavimo teisės perleidimas.

(žr. 33, 35, 36, 40 punktus ir rezoliucinės dalies 1 punktą)

2. Direktyva 94/19 dėl indėlių garantijų sistemų, iš dalies pakeista Direktyva 2009/14, ir Direktyva 97/9 dėl investuotojų kompensavimo sistemų turi būti aiškinamos taip, kad kai reikalavimai kredito įstaigai gali būti priskirti ir prie „indėlio“ sąvokos, kaip ji suprantama pagal šią Direktyvą 94/19, ir prie „finansinės priemonės“ sąvokos, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 97/9, tačiau nacionalinis įstatymų leidėjas pasinaudojo minėtos Direktyvos 94/19 I priedo 12 punkte numatyta galimybe šiems reikalavimams netaikyti šioje direktyvoje numatytos apsaugos sistemos, tokia išimtis negali lemti kartu ir Direktyvoje 97/9 numatytos apsaugos sistemos netaikymo šiems reikalavimams, išskyrus netaikymą pastarosios direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje nurodytomis sąlygomis.

Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad atsižvelgiant į „indėlio“ ir „finansinės priemonės“ sąvokų apibrėžtis, pateiktas atitinkamai direktyvose 94/19 ir 97/9, tas pats skolos vertybinis popierius gali būti priskirtas ir prie vienos, ir prie kitos sąvokos, taigi patekti į abiejų šių direktyvų taikymo sritį. Šiose dviejose direktyvose numatytos garantijų sistemos atitinka skirtingas sąlygas, be kita ko, kiek tai susiję su išimtimis. Iš tiesų Direktyvos 94/19 7 straipsnio 2 dalyje ir jos I priede numatytos išimtys, pagrįstos arba indėlininkų rūšimi, arba indėlių rūšimi, o Direktyvos 97/9 4 straipsnio 2 dalyje numatytos išimtys tik pagal investuotojų rūšį. Šiomis aplinkybėmis, nors iš tiesų Sąjungos teisė nedraudžia valstybei narei pasirinkti perkelti direktyvas 94/19 ir 97/9 priimant vieną teisės aktą, vis dėlto, kaip pabrėžta Direktyvos 97/9 9 konstatuojamojoje dalyje, reikia, kad šiuo teisės aktu nustatytas teisinis reglamentavimas atitiktų abiejų šių direktyvų reikalavimus.

(žr. 43–45, 47 punktus ir rezoliucinės dalies 2 punktą)

3. Direktyvos 97/9 dėl investuotojų kompensavimo sistemų 2 straipsnio 2 dalis ir 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinamos taip, kad jos draudžia tokius nacionalinės teisės aktus, pagal kuriuos galimybė pasinaudoti šioje direktyvoje numatyta kompensavimo sistema priklauso nuo to, ar atitinkama kredito įstaiga nagrinėjamus pinigus ar vertybinius popierius perleido ar panaudojo be investuotojo valios. Iš

tiesų, pagal Direktyvą 97/9 tokia sąlyga nenustatyta tam, kad investuotojai galėtų pasinaudoti joje numatyta apsaugos sistema. Be to, tokių priemonių turintys investuotojai nenurodyti tarp investuotojų, kuriems pagal Direktyvos 97/9 I priedą gali būti netaikoma ši sistema.

(žr. 51, 52 punktus ir rezoliucinės dalies 3 punktą)

4. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 56 ir 57 punktus)

5. Direktyva 97/9 dėl investuotojų kompensavimo sistemų turi būti aiškinama taip, kad jeigu nacionalinis teismas mano, kad pagrindinėse bylose šia direktyva remiamasi prieš įstaigą, atitinkančią sąlygas, kad prieš ją būtų galima remtis šios direktyvos nuostatomis, jis privalo netaikyti tokios nacionalinės nuostatos, pagal kurią galimybė pasinaudoti šioje direktyvoje numatyta kompensavimo sistema priklauso nuo to, ar atitinkama kredito įstaiga nagrinėjamus pinigus ar vertybinius popierius perleido ar panaudojo be investuotojo valios.

Iš tiesų, Direktyva 97/9, kiek joje nustatyti atvejai, kai taikoma apsauga, yra pakankamai aiški, tiksli ir besąlygiška, kad privatūs asmenys galėtų nacionaliniuose teismuose ja remtis tiesiogiai prieš tą valstybę narę. Todėl, kiek tai susiję su ieškiniu įstaigai, kuriai, kad ir kokia būtų jos teisinė forma, valdžios institucijos aktu ir pastarajai kontroliuojant buvo pavesta teikti viešąsias paslaugas ir kuri dėl to turi nepaprastai didelius įgaliojimus, palyginti su santykiams tarp privačių asmenų taikomomis taisyklėmis, nacionalinis teismas turėtų netaikyti jokios Direktyvai 97/9 prieštaraujančios nacionalinės nuostatos ir todėl, nustatydamas į šios direktyvos numatytą apsaugos sistemą patenkančias investicijas, netaikyti sąlygos dėl pinigų panaudojimo be investuotojo valios.

(žr. 58–61 punktus ir rezoliucinės dalies 4 punktą)